بسم الله الرحمن الرحيم

İLİM AMEL ETMEYİ GEREKTİRİR

MÜELLİF
İmam Ebu Bekr Ahmed b. Ali b.Sabit el-Hatibu'l-Bağdadi
(цl.H.463)

TASHİH ve TAHRİÇ
İmam Muhammed Nasiruddin el-Elbani

TERCEME
Ebu Rumeysa

بسم الله الرحمن الرحيم

Hamd, ancak Allah içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah kimi hidayete erdirirse onu saptıracak yoktur, kimi de saptırırsa onu hidayet verecek yoktur.

Allah'tan başka ilâh olmadığına şehâdet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve şehâdet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Rasûlüdьr.

"**Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin**" (Âl-i İmrân:102)

"**Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riâyetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinize gözetleyicidir**" (Nisв:1)

"**Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin. Ki, Allah işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah ve Rasûlün'e itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur**"(Ahzвb:70-71)

Şüphesiz, sözlerin en doğrusu Allah'ın kelâm'ı, yolların en güzeli Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yoludur, ve işlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlardır. Sonradan uydurulup dine sokulan her yenilik bid'at ve her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık da ateştedir.

LNSLZ

Özgün adı “**iktiza’u’l-ilm el-amel**” olan bu eseri kendi dilimize İngilizce’den çevirdim. Eserin doğru anlaşılabilmesi için çaba sarfettim. Bu çalışmanın Arapça bilen kardeşlere bir esin kaynağı olupta, Arapça aslından kendi dilimize kazandırılmasına vesile olabilirsem hayır yolda bir çığır açmış olmayı umarım.

Müellif, eserinde ilim sevdalılarının samimi bir niyete ve ihlasa sahip olmaları gerektiğini, öğrendikleriyle amel etmeleri gerektiğini Rasulullahın hadisleriyle ve selefin sözleriyle ele almıştır.

Yine bu eser Muhammed Nasiruddin el-Elbani tarafından tahriç edilip notlar eklenerek yayımlanmıştır.

Çeviriyi yaparken rivayet zincirinin tamamını ve dipnotlardaki hadislerin tahriçleriyle ilgili uzun açıklamaları çevirmedim.

Rabbim bizleri öğrendiği doğrularla amel eden ve amellerinde takva ve ihlası gözetenlerden eylesin. Bu çalışmadaki hatalar bendendir, doğrular ise Allahtandır.

Baki 3 **evik**

22.08.2010/ANKARA

Hatib el-Bağdad o

Tam adı Ebu Bekr Ahmed b. Ali b. Sabit el-Bağdadi olan Hatibul Bağdadi H. 392'de Mekke-Medine yolu üzerindeki Vadilmelel'in Guzeyye kasabasında dünyaya geldi. Onun soyu Kufe civarında oturan bir Arap aşiretine dayanır. Hatib lakabı kendisine, kıraat alimi Ebu Hafs el-Kettani'den Kuran öğrenen ve Bağdatın güney batısında Dicle nehri üzerindeki Derzican köyünde yirmi yıl hatiplik yapan babası Ebul Hasan Ali'den intikal ettiği söylenmişse de muhtemelen kendisideaynı vazifeyi devam ettirmesi sebebiyle Hatib diye tanınmıştır. Kendisi babasının yönlendirmesiyle bir çok alimden hadis dersleri aldı… Tahsilini tamamladıktan sonra yirmi yıldan fazla bir süre bütün vaktini Tarihu Bağdad'ı yazmaya ayırdı.

Hatibul Bağdadi vakur bir insandı. Giyimine önem vermesine ve heybetli görünmesine rağmen son derece mütevazi olduğu kaydedilir. Düzgün konuşur, haidseri gьr esiyle, sьratli fakat noksansiz olarak okurdu. Vaktini boşa geçirmez, yolda yürürken bile elindeki bir cüzünü okuyarak giderdi. Takva sahibi olduğu ve hayatının hiçbir döneminde resmi göreve talip olmadığı bilinmektedir. O bütün zamanını ilme vermiştir. Zaman zaman talebelerine para yardımında bulunur ve elindeki imkanları onlar ile paylaşmaktan zevk alırdı. Kendisi insanın bildikleriyle ve öğrendikleriyle amel etmesine büyük önem vermiş ve "**İktiza'u'l- ilm el-amel**" adlı eserinde de bu konuyu işlemiştir.

Hatibul Bağdadi yüze yakın eser bırakarak ilmin yayılmasındaki gayretlerle dolu bir hayattan sonra H. 463'te vefat etmiştir.

Faydalı Bir Açıklama

Biri şöyle diyebilir: Eğer müellif rivayetlerin hangisinin sahih ve hangisinin zayıf olduğunu tespit edebilecek bir ilme sahip idiyse, niçin bizler onun bu kitabında ve diğer kitaplarında zayıf rivayetler görüyoruz.

Cevap: Hadis alimlerine göre temel kaide şudur, eğer bir muhaddis rivayet zincriyle beraber bir hadisi aktarır ise, hadisin mesuliyeti o kişiden kalkmış olur, ve o kişi üzerinde hadisin rivayet edilmesinde bir sorumluluk yoktur. Sonraki bir alim hadisin sahihini zayıfından ayırabilir ve bu da sened ilmidir.

Evet, eğer muhaddisler her bir hadisi sahihlik veya zayıflık derecelerinin bir açıklamasını belirtselerdi iyi olurdu. Bazı sebeplerden dolayı bu mümkün olmamıştır, özellikle de hacimce hadislerin miktarı göz önüne alınırsa bu daha iyi anlaşılır.

Onlar arasından en önemli olan bir tanesinden bahsedeceğim. O da şudur ki; hadisler tüm rivayet yolları ve rivayet zincirleri bir arada toplanmadan, hadisin kolay bir şekilde sahihliği veya zayıflığı kolayca anlaşılmaz. Bu bir hadisin kusurlarını anlamaya yaklaşan birine yardım edecek şeylerden biridir. Ve böylece bir birini destekleyen rivayetler sahih hadislerdir.

Eğer hadis alimlerin tamamı tüm çaba ve gayretlerini hadislerin sahihini zayıfından ayırmaya verselerdi, bizler bu harkulade hadis mecmualarından ve onların rivayet zincirlerinden mahrum kalabilirdik, Allah en iyisini bilir.

Muhaddislerden bazıları hadisleri sadece bir araya getirip rivayet etmişlerdir. Ve bazıları da hadisleri ezberlemişler ve onların sahihini sahih olmayanından ayıran çalışmalar yapmışlardır.

"**Herkesin yöneldiği bir kıblesi vardır. (Ey müminler!) Siz hayır işlerinde yarışın. Nerede olursanız olun sonunda Allah hepinizi bir araya getirir. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir**."(Bakara:148)

KİTABIN METNİ

[1] …Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

"Hesap gününde şu dört şeyden sorulmadıkça kulun iki ayağı da olduğu yerden kımıldamayacak: Hayatından ve onu nasıl harcadığından; ilminden ve onun için ne yaptığından; varlığından ve onu nerede kazanıp onu nasıl harcadığından; bedeninden ve onu ne yolda kullandığından."[1]

[2] …Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

"Hesap gününde şu dört şeyden sorulmadıkça kulun iki ayağı da olduğu yerden kımıldamayacak: Hayatından ve onu nasıl harcadığından; varlığından ve onu nerede kazanıp onu nasıl harcadığından; ilminden ve onun için ne yaptığından."[2]

[3] …Muaz bin Cebel şöyle dedi:

"Hesap gününde şu dört şeyden sorulmadıkça kulun iki ayağı da olduğu yerden kımıldamayacak: bedeninden ve onu ne yolda kullandığından; hayatından ve onu nasıl harcadığından; varlığından ve onu nerede kazanıp onu nasıl harcadığından; ilminden ve onun için ne yaptığından."[3]

[4] …Ali şöyle dedi:

---

[1] (Sahih): Darimi,Tirmizi
[2] (Sahih): Mьnziri ,Tergib, el-Bezar, Taberani
[3] (Zayıf)

Bir adam : “ Ey Allahın Rasulu bendeki cahillik yükünü(mesuliyetini) ne kaldırır? Dedi. O-sallallahu aleyhi ve sellem- : ” ilim.” Dedi. Adam dedi ki: “ O zaman ilmin mesuliyetini benden ne kaldırır(dengeler)? ” O-sallallahu aleyhi ve sellem- : “Amel, dedi ”[4]

[5] …Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- bana şöyle dedi:

“Ey Uveymir: ‘İlim sahibi miydin yoksa cahil miydin?’ diye sana sorulduğunda. Bunun üzerine eğer sen: ‘İlim sahibiydim.’ Diye cevaplarsan; ‘ilminle ne amel ettin?’ diye sorulacağı; Ve eğer sen: ‘ Ben cahildim’ dersen ‘Cahil olmanın mazereti neydi; ilim elde etmeye çalışmadın mı?’ diye sana söyleneceği hesap g ь n ь nde halin nice olur?”[5]

[6] …Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“ ilim elde et ve onunla amel yap, ve onu başkalarına da öğret, yine ilme layık olmayanlardan da ilmi engelle(uzak tut).”[6]

[7] …Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“ Her ne istersen öğren, bildiğin ile amel edene kadar Allah Teala sana hiç fayda sağlamayacak.”[7]

[8] …Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“ Her ne istersen öğren, şu bir gerçek ki, amel edene kadar Allah seni asla mükafatlandırmayacak.”[8]

---

[4] (Zayıf)
[5] (Zayıf)
[6] (Uydurma)
[7] (Zayıf)
[8] (Zayıf)

[9] …Ali şöyle dedi:

“ Ey ilim sahipleri! İlminizle amel edin, hakikaten ilim ehli sadece ilmiyle amel edendir. İlim taşıyacak bir topluluk olacak, fakat onlar, biri diğeriyle rekabet edecekler ve bu rekabet öyle bir noktaya gelecek ki, bir adam, başka birinin sohbetinde oturduğu için öğrencilerinden birine öfkelenecek. Bunlar amelleri cennete yükselmeyecek olan insanlardır.”[9]

[10] …Abdullah ibn Mesud şöyle dedi:

“ Öğren! Öğren! Bunun sonucunda öğrendiğin vakit amel et.”[10]

İbn el-Münzirin hadisinde “ öğren”, sadece bir kez söylenmiştir.

[11] …Abdullah ibn Mesud şöyle dedi:

“ Öğren! Böyle her kim ilim sahibi olursa, (bildiği üzere) amel etmeli.”[11]

[12] …Ebu Hureyre şöyle dedi:

“ Amel edilmeyen ilmin örneği, Allah yolunda harcanmayan hazine gibidir.”[12]

[13] …Zuhri şöyle der:

“ İnsanlar, ilmi olmayan fakat amel eden kişinin hareketine güvenmezler ve yine onlar, ilmi olup ta amel etmeyenin s ц zlerine itibar etmezler.”[13]

---

[9] (Mevkuf,Munkati)
[10] (Mevkuf)
[11] (Mevkuf)
[12] (Merfu): İmam Ahmed
[13] (Hasen)

[14] …Zuhri şöyle der:

“ insanlar, ne ilim sahibi olup ta amel etmeyenin ve ne de amel edipte ilim sahibi olmayan kişinin sözlerinden asla hoşnutluk duymazlar.”

[15] …Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“ İman ve amel (birbirini tamamlayan)iki eştir- iman ve amelden birinin yokluğu diğerini geçersiz kılar.”[14]

[16] …Ebud Derda şöyle dedi:

“Hakikaten, sen her şeyden önce bir ilim araştıranı olana kadar asla bir alim olamayacaksın. Ve her şeyden önce bildiğinle amel edene kadar asla gerçek bir ilim araştıranı olamayacaksın.”[15]

[17] …Ebud Derda şöyle dedi:

“ Siz evvela, bir talebe olana kadar bir alim olamazsınız. Ve evvela, ilminizle amel edene kadar sahip olduğunuz ilmin alimi olamazsınız.”

[18] … Ebud Derda şöyle dedi:

“ Ey Adem oğlu! Allah’a O’nu görüyor gibi amel işle, kendini ölülerin arasındaymışsın gibi say, ve mazlumun duasından kork.”[16]

[19] … Şeddan bin Avs, zannediyorum ki Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- den diyerek şunu dedi:

---

[14] (Zayıf)
[15] (Zayıf, Mevkuf)
[16] (Zayıf, Mevkuf)

“ Allahtan hakkıyla korkarak amel işleyin. Ve Allaha kavuşacağınızı ve (hesap için) amellerinizi sunacağınızı bilin-ki bundan kurtuluş yoktur. Her kim zerre ağırlığında bir hayır işlerse onu görecek; ve her kimde zerre ağırlığında bir şer işlerse, onu görecek.”[17]

[20] … Sehl bin Abdullah şöyle der:

“ İlmin tamamı dünyalıktır. Ancak, Ahiret için olanı kendisiyle amel edilen ilimdir.”

[21] … Sehl bin Abdullah Et-Tusteri şöyle der:

“ Alimler haricinde, insanların tamamı sarhoş bir haldedirler. Ve ilimleriyle amel edenler haricinde, alimlerin tamamı da şaşkın bir haldedirler.”

[22] … Sehl bin Abdullah şöyle dedi:

“Dünya hayatı ilim dışında cahillik ve ruhsuzluktur. Kendisiyle amel edilen haricinde tüm ilim senin için bir hüccettir. İhlasla (Allah rızası gözetilerek) yapılanlar haricinde bütün ameller sabit olmayan çok küçük zerreciklerdir (yani geçersizdir). Bu yüzden ihlas, amelin kendisiyle tamam olacağı şeyin mükemmel sonucudur.”[18]

[23] … Sehl bin Abdullah şöyle dedi:

“ İlim, dünya hayatının hazlarından birdir. Fakat kişi, ilim üzerine amel ettiğinde, işte o zaman, o ilim, ahiret için olur.”

[24] … El Havas şöyle der:

---

[17] (Uydurma)

[18] Sehl bin Abdillah, Ebu Muhammed et-Tusteri dir ve Sufi olarak bilinir. Belkide bu sözü bilinen şu mevzu hadis için bir kaynaktır: “ **Alimler dışında insanlığın tamamı helak edilir. Amel edenlerin dışında da tüm alimler helak edilir. İhlas sahibi olanların dışında da tüm amel edenler helak edilir…”**

“İlim birçok rivayeti aktarmaya dayanmaz. Daha ziyade, gerçek ilme sahip olan kişi odur ki, çok az ilme sahip olmasına karşın elde ettiği ilmi uygular ve sünnetin öğretilerini takip eder.”

[25] …Abbas bin Ahmed, “Bizim uğrumuzda cihad edenleri biz mutlaka kendi yolumuza irşad ederiz.”[19] ile ilgili şunu aktardı:

“Bunlar bildikleriyle amel edenlerdir, biz mutlaka onları bilmedikleri şeye rehberlik ederiz.”

[26] … Yusuf bin El Huseyn:

“Dünyada azgınlığın iki şekli vardır: İlmin azgınlığı ve varlığın(servetin) azgınlığı. Sizi ilim azgınlığından kurtaracak şey ibadettir(onunla amel etmektir). Ve mal varlığın azgınlığından kurtaracak olan ise ona bağlanmamaktır.”

[27] … Yusuf ayrıca şunu dedi:

“ G ь zel ahlak ile ilmi anlarsınız. İlim ile amellerinizi düzeltirsiniz. Amelleriniz ile akla, irfana(anlayışa) ulaşırsınız. İrfan ile, zühdü idrak edersiniz ve o, size verilir. Zühd ile dünya hayatından yüz çevirirsiniz. Dünyayı terk etmek ile Ahireti arzularsınız. Ve Ahireti arzulamak ile Allahın rızasını kazanırsınız.”

[28] … Ebul Kasım El-Cuneyd:

“Sahip olduğun ilim ile hürmet edilmeyi; ilme atfedilmeyi; ve ilmin amellerden olan hakkını vermeden önce, ilim ehlinden olmayı arzuladığın zaman, ilmin kandili senden saklı olur ve sende sadece onun işareti ve dış görünüşü olur. Sana karşı (aleyhine) olan ilim de sana fayda getirmez. Çünkü ilim, onu uygulamaya koymaya yönlendirir. Bu yüzden, eğer ilim, gerektiği yerlerde uygulamaya konmaz ise, onun faydası ve inayeti olmaz.”

---

[19] Ankebut:69

[29] … Ebu Abdullah Er-Rozebari:

“Her kim ilmi, sadece elde etmek niyetiyle ilim yolculuğuna çıkarsa, ilim ona fayda vermez. Ve herkim de ilimle amel etmek niyetiyle ilim yolculuğuna çıkarsa — azda olsa, ilim ona fayda verir.”

[30] … Ebu Abdullah Er-Rozebari:

“ilim, amele tabidir, ve amel de ihlasa tabidir. Ve her şeyi(ameli) ihlasla Alah için yapmak, Allahı (Rab ve ilah olarak) anlamayı sağlar.”

[31] … Malik bin Dinar:

“ Kul amel etmek için ilim elde etmeye çalıştığı zaman, onun ilmi kibrini kırar. Ve kul amel etmenin dışında başka bir sebep için ilim elde etmeye çalıştığı zaman, kişi kötülüğünü ve gururunu arttırır.”

[32] … Malik bin Dinar:

“ Her kim amel etmek için ilim elde eder ise, ilmi onun kibrini kırar; ve her kimde amel etmenin dışında başka bir amaç için ilim elde etmeye çalışır ise, ilmi onun kibrini arttırır.”

[33] … Malik bin Dinar:

“ Kul onunla amel etmek için ilim aradığı zaman, ilim onun kibrini kırar. Ve kul amel etmekten başka şey için ilim aradığı zaman, ilim onun kibrini arttırır.”

[34] … Mater

“ En iyi ilim, fayda verendir. Ve hakikaten, Allah sadece elde ettiği ilimle amel edenlere (sahip olduğu) ilim ile fayda verir. Ve Allah elde ettiği ilmi terk edenlere (sahip olduğu) ilim ile fayda vermez.”

[35] … Habib bin Ubeyd Er-Rahbi:

“İlme sahip ol, onu idrak et, ve onu uygula. İlmi, onunla kendinizi süslemek için edinmeyin. Muhakkak ömrünüz olur ise, şunun olması yakındır, ilim birinin güzel görünmesi(insanların dikkatini üzerine çekmek) için araç olarak kullanılacak, tıpkı kıyafetiyle kendini güzelleştiren, süsleyen bir adam gibi.”

[36] … Ebu Said El-Harraz:

“ ilim senin (hareketlerinde) uygulamaya koyduğun şeydir, ve yakin (kalbinde) taşıdığın şeydir.”

[37] … Ebu Kulabeh:

“Eğer Allah sana ilim takdim ederse, sen Allaha ibadeti takdim et. Ve senin uğraşın sadece ilmi insanlara anlatmak olmasın.”

[38] … Ebu Kulabeh, Eyuba şöyle dedi:

“ Ey Eyüp! Eğer Allah sana ilim takdim ederse, sen Allaha ibadeti takdim et. Ve senin uğraşın sadece ilmi insanlara anlatmak olmasın.”

[39] … Hasanı Basri:

"Alimlerin temel meselesi(önemsedikleri şey) riayettir, buna karşın akılsızların asıl meselsi rivayet etmektir."

[40] … Ali bin Ebi Talib:

"İlim eyleme(amele) çağrıda bulunur. Böylece eğer o, ilme icabet eder ise, onlar(ilim ve amel) bir arada olur, kaynaşırlar; eğer o, ilmin çağrısına cevap vermez ise, ilim ondan ayrılır."

[41] … İbn el-Munkedir:

" İlim amele çağrıda bulunur(onu davet eder). Eğer amel karşılık verir ise, (onlar birbirleriyle birleşirler); yok eğer amel karşılık vermez ise ilim ondan ayrılır."

[42] … Ebud-Derda:

"Allah sahip olduğu ilim ile salih ameller işlememesi haricinde, Kıyamet Günün'de ilim sahibi olan bir kulu ilminden dolayı bağışlamaz ve ona ihsanda bulunmaz."[20]

[43] … Fudayl İbn İyad:

"İlim sahibi olan kişi, ilmiyle amel edene kadar bildiğinin cahili olmaktan kurtulamaz. Bu yüzden kişi ilmiyle amel ettiği zaman, ilim ehli olur."

[44] … Fudayl:

" (Kuran Ve sünnette) 'ilim' kelimesiyle kastedilen şey sadece 'eylem(amel)'dir. Ve ilim eyleme(amele) işaret eder."

[20] (Uydurma)

[45] …Fudayl:

“İnsanlara düşen ilim elde etmektir. Öyle ki ilme ulaştıklarında da, insanlara düşen şey onunla amel etmektir.”

[46] … Abdullah bin El-Mutaz:

“ Eylemsiz(amelsiz) ilim meyvesiz ağaç gibidir

[47] …Abdullah bin El-Mutaz:

“ Bir münafığın ilmi onun sözlerindedir, buna karşın bir müminin ilmi onun hareketlerindedir.”

[48] … Muhammed bin Ebi Ali El-Esbehani:

İlminle amel etki onun sana faydası olsun ey adam

Kişi amellerini düzeltmediği sürece ilmin bir yararı olmaz

İlim güzelliktir ve takva onun süsüdür

Takva sahipleri daima ilimleriyle meşguldürler

Allahın delili, O ilim sahipleri çok büyüktürler

İlmi uygulamada düzenbazlık yapmazlar

İlim edin ve olabildiğince ilminle amel işle

Zamanın boşa geçmesine ve argümantların seni meşgul etmesine izin verme

İnsanları bir araya topla ve hedefin onlara faydalı olmak olsun

Yorgunluğun ve bitkinliğin sana galebe gelmesinden sakın

Kardeşini hata yaptığı zaman nezaket ile uyar

Çünkü ilim, hatalarla zayıf düşmüşlere şefkatli olmaktır

Ve eğer din ahlakına sahip olmayan bir topluluk arasında olursan

O vakit, onlar münker işlediklerinde, onlara iyiliği emret

Ve onlar sana uymazlar ise, onlara kızmadan hatırlat

Sabret ve sabırlı olmaya çabala; onların davranışlarına nefsi olarak üzülme

Her keçi kendi ayaklarının bağımlısı olduğu için

Sen onların zalim veya dürüst hallerinde sabırlı ol.

[49] … Ebu Hureyreden, Rasulullah:

" Ey Müslümanlar topluluğu! Sizin için, sizin bilmemenizden korkmuyorum. Fakat daha çok siz, bildiğinizle nasıl amel ettiğinize dikkat edin."[21]

[50] … Yunus bin Meyserah bin helbas El-Cilani:

" Akıl(irfan) şöyle der: ' Ey Ademoğlu sen beni ararsın(elde etmeye çalışırsın), ancak beni iki sözde bulabilirsin: ' Bildiklerinin iyileriyle amel et ' ve 'Bildiklerinin kötü olanlarını yapmaktan vazgeç.' "

[51] … Ebud Derda:

"Muhakkak ki Hesap Gününde kula şu soru sorulacak: 'Bildiğin ile ne amel işledin?'"

[52] … Rasulullah buyurdu:

" Ger 3 ekten ben sizin bilmemenizden korkmuyorum. Ancak siz, bildiklerinizle ilgili nasıl amel ediyorsunuz ona dikkat edin."[22]

[21] (Zayıf)

[53] … Ebud-Derda:

“ Gerçekten ben sadece şundan korkuyorum ki Rabbımın bana hesabını soracağı ilk şey O’nun şu sözü olacak: ‘ Sen ilim elde etmiştin. O halde ilminle ne amel ettin?’“[23]

[54] … Ebud Derda:

“Kendim için en çok korktuğum şey, bana şöyle söylenmesidir: ‘ Ey Uveymir, ilmin var mıydı?’ Bunun üzerine ben: ‘Evet.’ Diye cevaplayacağım. Sonar bana şöyle sorulacak: ‘Öyleyse ilmin ile hangi amelleri işledin?’”

[55] … Ebud Derda:

“Ben, bana :’ Ey Umeymir, ne biliyordun?’ diye sorulmasından korkmam. Ama bundan ziyade, ‘Ey Umeymir bildiklerin ile ne amel işledin?’ şeklinde sorulacağından korkarım.”

[56] … El-Hasan:

“İman ne bir dış süslemesi ve ne de sırf umuttur. Daha ziyade, iman kalplere yerleşen ve ameller ile tasdik edilendir(doğrulanandır). Her kim hak olan bir söz söyler ve doğru olmayan ameller işler ise, Allah onun amellerini kabul etmez. Her kim de hak olan bir söz konuşur ve doğru olan ameller işler ise, onun Salih amelleri sözünün yükselmesine hizmet eder. Bu Allah’ın şu ayetinde söylediğidir: “**O’na**

---

[22] (Zayıf)

[23] (Hasen,Mevkuf)

ancak güzel sözler yükselir (ulaşır). Onları da Allah'a amel-i sâlih ulaştırır."(Fatır:10)

[57] … El-Hasan:

"Her insanın kaderini boynuna bağladık."[24] Bu (kaderini), onun amellerini demektir.

[58] … Bişr bin El-Haris:

"İlmin fazileti onunla amel ediliyor halde bulunmasıdır. Öyle ki, kişi onun sayesinde yükselir."

[59] … Bişr bin El-Haris:

"ilim onunla amel eden kişi için hayırlıdır. Ama ne var ki, ilimle amel etmeyen için, kişiye ondan daha zararlı bir şey yoktur."

[60] … İsa bin Meryem(aleyhiselam):

"Kendiniz sapıklığı kabulleniyorken, ne zamana kadar karanlık gecede yürüyenlerin yolunu göstereceksiniz. Gerçekten, amelden elde edilen çok fazla olması gerekirken, ilimden elde edilmesi gereken daha az olması gerekir ."

[61] … Hafs bin Hamid:

Bir meselede soru sormak i з in Davud et-Tai'nin huzuruna girdim. O з ok kibar ve c ц mert biriydi. O dedi ki:

"Sen hiç savaşmak için yola çıkmaya niyet eden bir cengaver gördün mü? İlk olarak o, silahlarını toplamaz mı? Eğer o, hayatının tamamını bu savaş malzemelerini toplamakta harcar ise, ne zaman savaşacak? Şüphesiz ilimde, amelin

[24] İsra:13

vasıtasıdır(savaş malzemesi). Bu nedenle eğer biri, hayatının tamamını ilim toplamak ile geçirirse, ne zaman salih ameller işleyecek?"

[62] … Ebu Ubeyd El-Kasım bin Selam:

Abdullah bin İdris benim bir ölü için ağladığımı duydu ve şöyle dedi: "Ey Ebu Ubeyd, ilmin senden her ne geçtiğini aldırmayarak, çoktan bildiğin ilmin seni geçmesine (göz yumma)izin verme."

[63] … Ali:

"Bize göre zahid, bilen ve onunla amel eden ve yakin sahibi de ihtiyatlı olandır. Bu yüzden o, meşakkatte akşama ulaşırsa, Allaha hamd eder. Ve eğer sabah uyanacak olursa, Allaha şükreder. İşte zahid budur."[25]

[25] (Zayıf)

ÖĞRENDİĞİ İLİMLE AMEL ETMEYENLERİN KINANMASI

[64] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“Bilmeyenin vay haline! Ve bilipte bildiği ile amel etmeyenin vay haline.”[26][Bunu ь з kez s ц yledi]

[65] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“Bilmeyenin vay haline! Eğer Allah dileseydi, ona ilim verirdi. Bilipte bildiği ile amel etmeyenin vay haline.”[27]

[66] … Ebu Derda da benzer bir ifade söylemiştir.[28]

[67] … Ebud Derda:

“Bilmeyenin vay haline! Bilipte bildiği ile amel etmeyenin vay haline.”[29]

[68] … Ebud-Derda:

[26] (Zayıf)
[27] (Zayıf)
[28] (Zayıf)
[29] (Zayıf)

“Bilmeyen ve amel etmeyenin vay haline.”[Bir kez]İbn Halid dedi: “Ve bilipte amel etmeyenin vay haline.” .[Bir kez] “Vay onun haline ki, bildiği ile amel etmedi.”[30][Yedi kez]

[69] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“Bir alim bir şeyi bilipte onunla amel etmediği zaman, o, insanları aydınlatan ama kendini yakan(tüketen) bir sokak lambası gibi olur.”[31]

[70] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“İnsanlara hayrı öğreten fakat kendini unutan bir alimin misali, insanları aydınlatan fakat kendini tüketen bir lamba gibidir.”[32]

[71] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“İnsanlara hayrı öğreten fakat kendini unutan bir alimin misali, insanları aydınlatan fakat kendini tüketen bir el feneri gibidir.”[33]

[72] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“Cennet sakinlerinden bir grup insan, cehennemden bir grup insanlarla karşılaştılar, bunun üzerine onlara şunu sordular: ‘Biz sadece sizin bize öğrettikleriniz vasıtasıyla cennete girdiğimiz halde, sizin cehennem ateşine

[30] (Zayıf)
[31] (Mevzu)
[32] (Sahih): Taberani, Mucemul Kebir
[33] (Sahih): Taberani, Mucemul Kebir

girmenize ne sebep oldu?' Onlar şöyle cevap verdi: 'Doğrusu, biz size (hayrı) emrederdik ama kendimiz onu yapmazdık.'"[34]

[73] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

"Cennet sakinlerinden bir gurup insan, Cehennem sakinlerinden bir grup insanlar ile karşılaşacak ve onlara şunu söyleyecek: 'Biz sadece sizden öğrendiklerimiz sebebiyle cennete girdiğimiz halde sizin cehenneme girmenizin sebebi nedir?' Bunu üzerine onlar şöyle cevap verecekler: 'Doğrusu biz, bir şey söylerdik ve biz onu yapmazdık.'"[35]

[74] … Usmame bin Zeyd:

Usame bin Zeyd'e: 'Neden Usman bin Affanın yanına giripte onunla konuşmazsın?' denildi. Usame şöyle cevap verdi: 'Siz, Usmanla konuştuğumu duymadıkça, beni onun ile konuşmuyorum sanırsınız……… Ve ben Rasulullah den duyduğum bir sözden sonra, bir kişiye o, üzerimde emir olduğundan dolayı: 'Sen insanların en hayırlısısın.' Demem 'dedi. Orada bulunan sahabiler : 'Sen Rasulullahın ne dediğini duydun? Diye sordular.' Usame şöyle dedi: 'Rasulullah dedi ki: Kıyamet gününde bir kişi getirilir, cehennemin içine atılır ve onun bağırsakları dışarı çıkar. Böylece ona şöyle denir: 'Sen bize iyiliği emreder ve bizleri kötülükten nehyeder değil miydin?' O şöyle cevap verir: 'Ben size iyiliği emrederdim, fakat onu kendim yapmazdım, Ve ben sizleri kötülükten nehyederdim de onu kendim yapardım.''[36]

[75] … Mansur bin Zazan:

"Bana bildirildi ki, insanlardan biri Cehennem ateşine fırlatılacak-hatta cehennem sakinleri onun pis, kötü kokusunu bulacaklar. Bunun üzerine ona şöyle söylenecek: 'Vay haline senin! Sen (dünyada) ne yaptın? Bizim bu kötü şartlar altında olmamız yeterli değil mi ki bir de seninle ve tiksindirici, pis kokunla imtihan edilmemiz gerekti?' Bunun üzerine o, şöyle cevap verecek: 'Ben bir alimdim ancak ilmim bana fayda vermedi.'"

---

[34] (Zayıf)
[35] (Zayıf)
[36] (Sahih): Buhari,Muslim,Ahmed

[76] … Yahya bin Muaz Er-Razi:

"Mahrum olan kişi odur ki, ilmi, aleyhine bir hüccet olarak hizmet eder; dili aleyhine bir hasım olarak hizmet eder; anlayışı özrünü kesmek için hizmet eder."

[77] … Onlardan birine şöyle söylendi:

"İlim araştırmayacak mısın?" Bunun üzerine o, şöyle dedi: "İlimden rakiplerim(amele dökmediğim ilmim) çok oldukça, bu yüzden, daha fazla kendime rakip edinmeyeceğim."

[78] … Suri bin El-Muğlis Es-Sakati:

"ilmini çoğalttığın her an, sana karşı daha güçlü bir hüccet(delil) olur."

[79] … Ebul-Huseyn Muhammed bin Ahmed bin Semud:

"Sahip olduğu ilimden dolayı Allahın kendisine ne emrettiğine önem vermeyen herkese, ilim aleyhine bir hüccet ve bir bela olur."

[80] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

"Gerçekten Allah Hesap Gününde alimleri bağışlamayacağı şeyler için ümmi insanları bağışlayacak."[37]

---

[37] Hadis olarak kabul edilmez. Abdullah: Babam(Amed b. Hanbel) bunun hadis olarak kabul edilmeyeceğini söyledi ve onu bana sadece bir kez rivayet etti. Ben(Albani) derim ki: Hadisi el-Muntahabda ifade etmiş ve şunu eklemiştir: el-Mervezi şöyle dedi: Ebu Abdullah şöyle dedi:"Hata Caferden kaynaklanmaktadır, Siyarden değil." Bu imam Ahmedin söylediğidir. Fakat Cafer Siyarden daha iyidir, Müslim onu rivayetlerinde kullanmıştır. Allah en iyisini bilir.

[81] … Ebu Bekr Muhammed bin Abdillah bin Aban El-Heysi'nin kitabının arkasında şunları okudum:

Eğer ilimle amel edilmezse, o, aleyhine bir delil olur
Ve sen taşıdığın ilim sebebiyle bağışlanmazsın
Eğer bu gerçeği anladı isen, şunu da bilesin ki
Bir kişinin sözünün doğruluğu, onun amellerinde bulunmasıdır.

[82] … Eş-Şabi:

"Keşke ilim sahibi birinden hiçbirşey öğrenmeseydim."

[83] … Sufyan Es-Sevri:

"Keşke ilim kaydetmeseydim ve sadece ilmimden yeterli olan ile (hesap gününde) kurtarılabilsem, kaydettiğim ilim ne lehime ne de aleyhimedir."

[84] … İbn Uyeyne:

"Eğer ilim sana fayda vermezse, o sana zarar verir." Ben derim ki: "Bu şu anlama gelir: eğer ilim onunla amel etmek sayesinde ona fayda vermez ise, onun aleyhine bir hüccet sağlayarak ona zarar getirir."

[85] … Lokman oğluna şöyle dedi:

"Ey oğlum, evvela daha önceden öğrendiklerinle amel edene kadar, bilmediğini öğrenme."

[86] … Malik bin Dinar:

“Kayda değer sözlerin bazılarında şunu yazılı buldum: ‘Daha önceden bildiğin ile amel etmediğin zaman, bilmediğini öğrenmede sana hayır yoktur. Bunun örneği, odun toplayıp, onu bohça yapan ve daha sonra sırtında taşıyan bir adam gibidir. O adam, odun bohçasını taşıyamayacağını anladığında,(bohçadan odun eksilteceği yerde) bohçaya daha fazla odun kor.’”

[87] … Sufyan:

“İsrailoğulları arasında bir alim ve bir de abid vardı. Bir keresinde alim abide şöyle dedi: ‘Senin bana gelipte benden ilim almana engel olan nedir? İnsanların bana geldiğini görmüyor musun?’ Alim şu cavabı verdi: Ben bir şey öğrendim. Evvela onunla amel etmeliyim. O öğrendiğimle amel ettiğim zaman sana gelirim.”

[88] … Ebu Abdillah Muhammed bin Ali bin Abdilah Es-Suri:

Daha ne zamana kadar ilim için çabalayıp,

Onu toplamak için sıkı çalışıp ve onu samimiyetle karşılayacağım

İlmin zor mevzularını tahsil etmeye çalışacağım

Oysa ki, hiç amel işlemiyorken

Eğer ilim arayan biri edindiği ilim ile amel işlemez ise,

O, zavallı bir kuldur ve sadece menfaati için ilme tamah eder

Ki; bunlar riyakar bir kişi olarak, amel edenlerdir.

[89] … Avf bin Malik El-Eşcai:

“Allahın Rasulu bir gün gökyüzüne baktı ve şöyle dedi: ‘Bu ilmin göğe çekildiği bir zamandır.’ Ensardan biri(Ziyad bin Lubeyd): ‘Ey Allahın Rasulu, ilim sağlamca kalplere yerleştirilmiş ve kalplerde korunduğu zaman nasıl olurda ilim

göğe kaldırılır?' Allahın Rasulu şöyle cevap verdi: 'Ben de seni Medine insanları arasında en bilgililer arasında sayardım.' Rasulullah sonra şunu ifade etti: 'Yahudi ve Hıristiyanlar ellerinde Allahın Kitabı olduğu halde sapıttılar.' Daha sonra, ben Şeddad bin Avs ile karşılaştım ve ona, Avf bin Malikin hadisini aktardım. Bunun üzerine o, bana: 'Avf gerçeği söylemiş. Göğe ilk kaldırılacak şeyi sana bildirmemi ister misin? dedi.' Ben: 'Elbette, dedim.' O: 'O, huşu olacak, öyle ki bir tane bile (namazda)huşu sahibi kişi göremeyeceksin.'"[38]

[90] … İbn El-Mubarek:

"Bir zamanlar ilim aldığı bir alim haricinde başka bir alimin varlığından haberi olmayan servet sahibi bir adam vardı. Bir defasında şöyle şöyle bir yerde bir alim olduğunu duydu. Bunun üzerine, o alimi ziyaret etmek için bir gemiye bindi. Gemi yolculuğunda bir kadın adama şunu sordu: 'Burada ne yapıyorsun?' Adam şöyle cevapladı: 'Bende derin bir ilim sevgisi var, bu yüzden şöyle şöyle bir yerde bir alim var diye duyduğum zaman, o alimi ziyaret etmek için yolculuğa çıkarım.' Kadın şöyle dedi: 'Her ne zaman ilmini çoğaltsan, aynı zamanda amellerini de çoğaltman gerektiğini bilmiyor musun? Amellerin hareketsiz(çoğalmayan) olduğu halde, sen ilmini mi fazlalaştıracaksın?' Bunun üzerine adam kadının söyledikleri üzerine dikkatlice düşündü ve daha sonra memleketine geri dönüp ameller işlemeye başladı."

[91] … İbrahim bin Azem:

"Bir zaman bir adam ilim elde etmeye koyulduğunda, yolu kapatan kocaman bir kaya ile karşılaştı. Kayanın üzerinde şu ifadeler yazılıydı: 'Beni hareket ettir, ilginç ve düşündürücü bir şey göreceksin.' Bunun üzerine adam kayayı oynattı ve o zaman kayanın üzerinde şöyle yazılı olduğunu gördü: 'Çoktan bildiklerinle amel etmezsin, bu halde sen nasıl olurda bilmediğini elde etmeye çalışırsın?' Bunun üzerine adam (geldiği yere)geri döndü."

[92] … Ata:

---

[38] (Sahih): Ahmed,Hahim. Rivayet zinciri müslümin şartlarına göre sahihtir.

“Müminlerin annesi, Aişe’nin yanına sık sık giden ve ona sorular soran bir genç vardı. Böylece Aişe ona hadis aktarırdı. Bir gün genç ona gitti ve bazı sorular sordu. Bunun üzerine Aişe şöyle dedi: ‘Benim güzel çocuğum! Benden daha önce duyduğunla amel ettin mi? Çocuk: ’ Hayır, kıymetli anneciğim.’ Dedi. Bunun üzerine Aişe şöyle dedi: ’Ey evladım! O halde, niçin sana ve bize karşı (hüccet olacak) Allahın delillerinden daha fazla elde etmeye çabalıyorsun?’”

[93] … Fudayl

“Bu adamın, bu hadisi duymadığı, duyupta onunla amel etmemesinden, onun için daha hayırlıdır.”

[94] … Ebu Hazim:

“İnsanlar, ilmiyle amel eden ve söylediğini kendi yapan kişiden hoşnut olurlar.”

[95] … İbn Avn:

“Keşke ilimden yeterli olanı konuşsaydım.”

Ebu katandan, Şubah şöyle dedi: “Hadisten, daha fazla ateşe girmeme sebep olacağından korktuğum bir şey üzerine emin olmam.”

[96] … İbn Mesud:

“Gerçekten ben şuna inanıyorum ki, kişi işlediği bir günah yüzünden önceden bildiği ilmi unutur.”

[97] … Malik bin Dinar: Tevratta şunu okudum:

“Muhakkak ki, alim ilmiyle amel etmediği zaman, yağmur damlalarının taşın üzerinden kayıp gitmesi gibi, onun nasihatı(ikazı)da kalplerden kayıp gider.”

[98] … Malik bin Dinar:

“İlmiyle amel etmeyen bir alim, üzerine yağmur damlaları düştüğünde, damlaların kayıp gittiği bir kaya parçası gibidir.”

[99] … Ebul-Fadl Er-Riyaşi:

“İlmi bildirip onunla amel etmeyen kişi
İlmiyle amel edene kadar, ilim değildir hevadan kaçmak,
Salih ameller işleyerek ayıplanmaktan kurtulacaksın
Hak üzere olan bir kişi çok nadir bulursun
Onun amelleri de hakka uygun değildir.”

BAŞKALARIYLA TARTIŞMAK İÇİN VE ŞAHSİ MENFAATLER ELDE ETMEK İÇİN İLİM ÖĞRENMENİN HOŞ GÖRÜLMEMESİ

[100] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“ Her kim alimlerle çekişmek, aptallarla tartışmak veya insanların yüzlerini kendine çevirmeleri için ilim öğrenirse, o kişi, ilminden dolayı Cehennem ateşine sahip olacak.”[39]

[101] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“Her kim akılsızlarla tartışmak, alimleri sayıca geçmek, veya insanların yüzlerini kendine çevirmeleri için ilim öğrenirse, o kişiye, cehennemde oturacağı yeri bulmasına izin verilir.”[40]

[102] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“Her kim Allahın vechinin istenmesi hakkı haricinde, ilmi bazı dünyalık kazançlar elde etmek için öğrenir ise, hesap g ь n ь nde cennetin kokusunu duymayacak.”[41]

[39] (Zayıf)
[40] (Zayıf)

[103] … El-Hasan:

“Her kim onunla Ahireti arzulayarak, ilim elde eder ise, o kişi onu(cenneti) elde edecektir. Ve her kimde dünya hayatını arzulayarak ilim elde eder ise, o(dünya hayatı), kişinin ilimden elde edeceği hisse(kazancı) olacaktır.”

Ez-Zuhri dediki:” Bunun anlamı: O, onun ilimden nasibidir.”

[104] … Vuheyb bin El-Verad:

“Kötü bir alimin şöyle bir kıssası vardır: “ Kötü alimin misali, su kanalına iteklenmiş kocaman bir kaya parçası gibidir. Öyle ki, kaya ne suyu emer ne de ağaçlara hayat vermesi için akmasına izin verir. Keşke şer alimleri Allahın kullarına söylediği şu ayeti hakkında Allah’a karşı samimi olsalardı: ’Ey Allahın kulları! Bizim peygamber ve öncekilerden(seleften) size bildirdiklerimizi dinleyin, bu öğrendikleriniz üzerine amel edin ve bizim değersiz amellerimize bakmayın, çünkü biz, yanlış düşüncelere sebep olabilecek kişileriz(yani Allahın elçisini ve ona güzelce uyan selef gibi olamayız.) Onlar kullara nasihat etmede gerçekten ihlas sahibiydiler. Buna rağmen, Allahın kullarını sadece kötü amellerine davet ederler ve böylece onların günah işlemelerine sebep olurlar.’

[105] … İsa bin Meryem(aleyhiselam):

“Ey şerrin savunucusu olan alimler! Siz, dünya hayatını başınızın üzerine koydunuz ve ahreti ayaklarınızın altına koydunuz. Sizin sözleriniz bir şifa ancak, amelleriniz bir hastalık. Sizin örneğiniz, Zakkum ağacının örneği gibidir-ki; o ağaç kendine bakanlara hoşnutluk verir ama ondan yiyen kişiyi öldürür.”

[106] … İsa bin Meryem(aleyhiselam):

[41] (Sahih): Ahmed(2/338), Ebu davud, İbn Mace, İbn Hibban

“Yazıklar olsun size, ey dünya hayatı için ibadet edenler! Güneş ışığının büyüklüğünün bir adama ne faydası var, eğer o adam güneş ışığını göremiyor ise? Aynı bunun gibi, eğer ilmiyle amel etmiyorsa bir alimin çok ilme sahip olmasının da kendine faydası yoktur. Ağacın meyvaları ne kadar çok olursa olsun, fakat onların tamamı yararlı değildir veya yenmez. Yine alimler ne kadar fazla olursa olsun yine de sizin tamamınız alimin bildiklerini uygulamaz. Bu yüzden siz kendinizi düzenbaz, yalancı alimlerden koruyun, onlar, yünden elbiseler giyerler, başlarını yere eğerek selam verirler, aldatıcı maskelerinin altından sineklerin baktıkları gibi gözlerini kısarak barklar. Onların sözleri amellerinin tersinedir. Kim dikenli üzümlerden ve … hurmalardan hasat yapabilir? Bunun gibi, düzenbaz alimin sözü de yalandan başka bir şey üretmez. Hakikaten, deve, sahibi tarafından yeryüzüne hapsedilmez ise, deve memleketini terk edecektir. Ve hakikaten ilim, sahibi tarafından uygulanmaz ise, o ilim, onun kalbinden ayrılacak, kendini ondan serbest bırakacak ve o adamı, önemsemeyecektir. Şüphesiz, ekinler toprak ve suya sahip olmadıkça elverişli değillerdir. Aynısı iman içinde geçerlidir; ilim ve amel eşlik etmedikçe imanda hayır yoktur. Yazıklar olsun size ey dünya için ibadet edenler! Şüphesiz, her şey kendisi onunla bilinen bir işarete sahiptir. Ve şüphesiz din de kendisinin bilindiği üç işareti vardır ve onlar: İman, ilim ve ameldir.”

KUR’AN-I AMEL ETMEK İÇİN DEĞİL DE NAM VE ŞÖHRET ELDE ETMEK İÇİN OKUYANLARA UYARI

[107] … S ь leyman bin Yesar:

“Kıyamet gününde aleyhinde ilk önce hüküm olunacak insanlar şunlardır: Şehit olmuş kimse. O, huzura getirilir ve Allah ona nimetlerini hatırlatır. O da mashar oduğu bütün nimetleri tanır. Kendisine, Allah: Bu nimetlere karşı sen ne amel işledin diye sorar. O kul: Senin yolunda cihad ettim sonunda şehid edildim der. Allah: Sen yalan söyledin! Bilakis sen cüretlidir denilmek için mukatele ettin de hakkında öyle denilmiştir buyurur. Sonra emir verilir de bu kimse yüzü üzerinde sürüklenir, nihayet cehenneme atılır. Sonra muhakemesi görülecek kimse ilim öğrenmiş, öğrendiğini başkasına öğretmiş ve Kuran okumuş olandır. O da getirilir. Allah ona da kendisine olan nimetlerini anlatır. Bu da nimetleri tanıyıp itiraf eder. Allah ona da: Bu nimetlere karşı sen ne amel işledin diye sorar. O kul: İlim öğrendim, onu başkalarına da öğrettim ve senin rızan için Kuran da okudum der. Allah ona da: Sen yalan söyledin! Bilakis sen alim denilmek için ilim öğrendin ‘o, okuyucudur’ denilmek için Kuran okudun da hakikaten senin hakkında bunlar söylendi der. Sonra emir verilir de o kul yüzü üzerinde sürüklenerek cehenneme atılır. Sonra muhakemesi olunacak olan, Allahın kendisine nimetlerini bollaştırdığı ve her türlü maldan ihsan ettiği kimsedir. Bu da getirilir ve buna da Allah nimetlerini hatırlatır. O da bu nimetleri hatırlayıp itiraf eder. Allah ona da: Bu nimetlere karşı sen ne amel işledin diye sorar. O kul: Hakkında infak edilmesini istediğin hiçbir yol bırakmadım da bütün bu yollardan senin rızan için infak eyledim

der. Allah: Yalan söyledin! Bilakis sen bu infak ve harcamaları 'o, cömert bir kimsedir' denilmek için yaptın da böyle denildi de buyurur. Sonra emir verilir ve o kimse yüzü üzerinde sürüklenerek cehenneme atılır."[42]

[108] … El-Hasan:

'Gerçekten, bu Kur'an onun ayetlerinin tefsirini bilmeyen ve onun mushafından onu(n ayetlerini) düşünüp, tefekkür etmeyen genç çocuklar ve hizmetçiler tarafınan okunur. Allah şöyle buyurur: 'Bu Kur' B n, akıl sahiplerinin, âyetlerini düşünmeleri ve ibret almaları için sana indirdiğimiz mübarek bir Kitaptır.' (Sad:29)Onun ayetlerini düşünmek ne anlama geliyor? Baştan sona buyruklarına uymak anlamına gelir. Kur'an-a en çok hakkını verenler onu ezberden okuyamasalar da, onun buyruklarına uyanlardır. Onlardan biri şöyle der: 'Ey falanca, buraya gel. Sana Kuranı nasıl ezberden okunacağını öğreteceğim. Ezberden Kuran okuyucuları bunu her ne zaman yaptılarsa? Onlar ne ezberden Kuran okuyucuları, ne sabırlı olanlar ve ne de akıllılardır. Dilerim ki Allah insanlar arasında onların benzerlerinin sayılarını artırmaz."

[109] … Umer bin El-Hattab:

"Kuranı ezberden okuyan kişi seni yanıltmasın(ona aldanma). Daha ziyade Kuran ile amel eden kişiye bak(ona imren).

[42] (Sahih): Muslim

KUR'AN-IN HARFLERİNİN EZBERLENİPTE EMİRLERİNİN İHMAL EDİLMESİYLE İLGİLİ SÖYLENENLER

[110] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

"Kuran asla onunla amel etmeyen biri tarafından (ezbere)okunmamalıdır."[43]

[111] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

"Göğe yükseltildiğim gecede, ateşten yapılmış makaslar ile dudakları kesilen bir insan topluluğu gördüm. Dudakları her defasında çok şiddetli acı verecek şekilde oldu, sonra eski hallerine geri getirilirlerdi. Bunun üzerine ben dedim ki: 'Ey Cibril, bu insanlar kimler?' O, dedi ki: 'Onlar senin ümmetinden hatiplerdir, söz söylerler (kendileri) amel işlemezler ve Allahın Kitabını okurlar ama onunla amel etmezler.'"[44]

[112] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

" Kıyamet Günün'de Kuran bir adam şeklinde olacak. Bunun üzerine Kuranı taşıyan ama onun emirlerine muhalefet eden bir adam öne çıkarılacak. Kuran, adam

[43](Zayıf)
[44] (Hasen)

ile tartışacak ve diyecek ki: ‘Rabbim, Sen beni ona taşıttırdın, o ne kötü bir taşıyıcıydı. O benim hudutlarımı çiğnedi, emirlerimi önemsemedi, bende belirtilen nehiyleri işledi ve bende belirtilen helalleri terk etti.’ Kuran, ona istediğin gibi davran denene kadar, adamı deliller ile suçlamaya devam eder. Sonra eliyle adamı tutar ve burnu üzerinde ateşe atılana kadar, adamı bırakmaz. Daha sonra Kuranın emirlerini koruyarak taşıyan Salih bir adam getirilir. Kuran adam ile tartışacak ve diyecek ki: Rabbim Sen beni ona taşıttın, böylece o benim hudutlarımı gözetti, emirlerimi yerine getirdi, yasaklarımdan kaçındı ve bendeki ibadetlere razı olarak itaat etti. Kuran, ona istediğin gibi davran denilinceye kadar, konuşmaya devam eder. Bunun üzerine adamı eliyle tutar ve adama ipekten bir elbise giydirilip, bir kralın hükümdarlığı verilip ve eline de içmesi için bir fincan şarap verilene kadar, onu bırakmaz.”[45]

[113] … Bekr bin Huneys:

“ Gerçekten, cehennemde bir vadi var ki; ateş günde yedi kez ondan sığınacak bir yer arar. Ve bu vadide bir çukur var ki; vadi ve ateş her gün ondan sığınacak bir yer arar. Ve o çukurda bir yılan var ki; çukur, vadi ve ateş günde yedi kez ondan sığınacak bir yer arar. Yılan ilk olarak şerir(melun) Kuran taşıyıcılarıyla başlayacak. Bunun üzerine onlar şöyle der: ‘Ya Rab! Bizi puta tapanlardan önce mi (cezalandırmaya) başlayacaksın?’ Onlara şöyle denecek: ‘Bilen biri bilmeyenle bir değildir.’”

[114] … Eyub Es-Sahtiyani:

“Günahkar bir Kuran okuyucudan daha aşağılık olan kötü kimse yoktur.”

[115] … Malik bin Dinar:

“Gerçekten, ben açıktan kötülüğünü gösteren kişiden ziyade, daha çok günahkar Kuran okuyucusundan korkarım, çünkü bu (günahını açıkça gösteren kişi) ikisinin en az aldatanı(hile yapanı)dır.”

[116] … Fudayl:

---

[45] (Zayıf)

“ Gerçekten, Kuran sadece onunla amel edilmesi için açıklandı. Ama insanlar yalnızca onun okunuşunu bir amel olarak aldılar.” Şöyle soruldu: “Kuran ile nasıl amel edilmeli?” O, şöyle cevap verdi: “ Emirlerini yerine getirip, yasaklarından kaçınır, helallerine izin verir, haramlarını yasaklar ve mucizeleriyle ilgili kendini alıkoyarak.”

[117] … Ebu Ruzeyn:

“**Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler onu, hakkını gözeterek okurlar**.”[46]

“Anlamı: onlar kuranı takip edilmesi gerektiği şekliyle takip ederler ve onlar Kuranın amel edilmesi gerektiği gibi Kuran ile amel ederler.”

[118] … İbn Umer: Peygamber:

“**Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler onu, hakkını gözeterek okurlar**.”[47]

“Anlamı: Onlar Kuranı takip edilmesi gerektiği şekliyle takip ederler.”[48]

---

[46] Bakara:121
[47] Bakara:121
[48] (Mevkuf)

İBADET ETMEK DIŞINDA İLİM ELDE ETMENİN HOŞ GÖRÜLMEMESİ

[119] … El-Evzai:

"İbadet etmekten başka bir gaye için ilim öğrenenlere ve şüpheli kanıtlar aracılığı ile gayri meşruluklara müsaade edenlere(olanak tanıyanlara) eyvahlar olsun."

[120] … Vehb bin Munebbih:

Allah İsrailoğullarından olan alimlere kınama olarak şöyle buyurdu:"Siz Dinden başka şeyler için öğreneceksiniz ve amel etmenin dışında şeyler için ilim elde edeceksiniz. Sizler ahiret için olacak amelleri kullanmak pahasına dünya hayatını elde edeceksiniz. Koyun postları giyen fakat kurtların ruhlarını kendi içlerinde saklayan kişiler olursunuz. İçeceklerinize düşen pislikleri çabucak temizlersiniz, ancak haramlardan dağlar kadarını kolayca boğazınızdan geçirirsiniz. Sizler, insanlar üzerine dağlar kadar ağır sorumluluklar yüklersiniz. Bununla beraber siz, o insanlara serçe parmağınızı kaldırmakla da olsa yardımcı olmazsınız. Siz, namazı uzatırsınız ve giysileri beyazlatırsınız. Siz, dul ve yetimin malına haksız olarak el korsunuz. Vallahi, ben sizi muhakkak aranızdaki her fikrinde inatçı kişinin fikrinde ve her akıllı kişinin akıllılığındaki sapkınlığa kılavuzluk edecek bir felaket ile korkuturum."

[121] … Eş-Şabi:

"Gerçekten biz, fukaha değiliz. Biz, sadece hadis dinler sonra onu başkalarına naklederiz. Daha ziyade, fukaha, öyle kimselerdir ki, bir şey öğrendiklerinde onunla amel ederler."

[122] … El-Evzai:

"Allah bir topluluk için kötülük istediği zaman, onlar için tartışmaların (anlaşmazlıkların) kapısını açar ve onların amellerine (salih amel işlemelerine) mani olur."

[123] … Maruf bin Feyruz El-Kurhi:

"Allah bir kul için hayır istediğinde, onun için amellerin kapısını açar ve tartışmaların (anlaşmazlıkların) kapısını kapatır. Allah bir kul için kötülük istediği zaman, tartışmaların (anlaşmazlıkların) kapısını açar ve amellerin kapısını kapatır."

[124] … Ebu Nuaym El-fadl bin Dukayn:

"Ölümü sırasında, Zaferin huzuruna girdim, bunun üzerine o, başını bana doğru kaldırdı ve şunu söyledi: " Ey Ebu Nuaym, şu bulunduğumuz hal yerine Allah'ı tesbih etmek olmasını dilerdim."

ÖVÜNMEK İÇİN VEYA MÜRİDLER EDİNİP TOPLANTILAR YAPMAK İÇİN HADİS ELDE ETMENİN HOŞ GÖRÜLMEMESİ

[125] ....

"Amel etmemek ve sadece başkalarına rivayet etmek için hadisleri uğraşı edinen kişi cennetin kokusunu duymayacak."

[126] … Halid bin El-Huceymi:

İbn Şabram'a: 'Bize hadis aktar ki sende ondan ecir alasın, dendi.' Bunu üzerine o, şöyle cevap verdi: ' Onlar benim büyük bir mükafat alacağımı umarlar, oysa ki ben, yeterli olacak olan ile kurtarılabilsem, onların zanları benim ne aleyhime ne de lehimedir.'

[127] …"(Bir gün) hadis talebeleri erkenden el-Evzai'ye gitmek ve onu görmek için yola çıktılar, bunun üzerine O, onlara karşı döndü ve şöyle dedi:

"Nice ilim talipleri vardır ki,

İlim araştırır ve onu elde etmeyi arzularlar,

Ama onlar ilimden ne kendileri fayda g ц r ь r

Ne de başkalarına faydalı olurlar.”

[128] … El-Fudayl:

“Eğer sen benden dinarlar isteseydin, benim için benden hadis istemenden daha kolay olurdu. Ben ona dedim ki: ‘ Bana hadisler yerine benim haberdar olmadığım faydalardan rivayet etmen, dinarlar vermenden daha sevimli gelir.’ O: sen gerçekten baş belasısın. İnşallah eğer sen işittiklerinle amel etsen, şüphesiz bu hal, senin henüz işitmediklerinden alıkoyar idi, dedi. Ve sonra şöyle dedi: Sülayman bin Merhemi şöyle derken duydum: Eğer önünde yemekte olduğun yemeğin olsaydı ve sende her defasında ondan bir parça alıp(ağzına götürmek yerine) arkana atsaydın, açlığın ne zaman geçer idi?”

[129] … Ubeydullah bin Umer El-Kevadiri:

“Sufyan bin Uyaynenin manevi kardeşinin Fudayl’e (ilim için) geldiğini gördüm. Fudayl ona şöyle dedi: ‘Senin evinde yeterli kötülük yok mu ki sen buraya gelmek zorunda kaldın?’

[130] … Halid bin Hidaş:

“El-Fudayl bana şöyle dedi: ‘Sufyan’a gidecek misin?’ Ben: ‘Evet.’ Dedim. O dedi ki: ‘O ne muhteşem bir adam, keşke hadis ehlinden biri olmasaydı.’”

[131] … Sufyan bin Uyeyneh:

“Niçin hadis(ilmini) araştırdığım bana sorulsa, ne söyleyeceğimi bilmiyorum.”

[132] … El-Gilabi:

“Bir defasında bir adam Sufyan bin Uyayneye bir hadisin isnadından sordu. Bunun üzerine O, şunu dedi: ‘Onun isnadını ne yapacaksın? Seninle ilgili olarak, hadisdeki hikmet(anlayış) çoktan sana bildirildi, ve senin için hadisdeki nasihat senin yapmakla yükümlü olduğun şeydir’”

[133] ………………..

“Gerçekten seni buraya getiren şey cehalettir, ilim elde etmek arzusu değil. Eğer senin komşuların kendilerini sadece senin ilmin ile kısıtlasalardı, bu onlar için yeterli olurdu. Sonra o, bir parça çamur topladı ve onu parmağıyla yarıya böldü ve o: “Bu ilim-sen onun yarısını elde ettin, şimdi sen onun diğer yarısını arıyorsun. O halde sana şöyle sorulsa: Çoktan edindiğin ilmi kullandın mı(onunla amel ettin mi)? Eğer sen doğru olsan ve hayır diye cevaplasan. Sonra sana şu sorulsa: Peki o zaman, hüccetini fazlalaştıracak mesuliyet üzerine mesuliyet almanı gerektiren şey nedir? Öncelikle şu ana kadar edindiğini(ilmi) kullan(onunla amel et).”

[134] …Naim(İbn Hemmad): Ben veya başka biri Sufyan bin Uyeyneh’e:

“Alim kimdir?” O şöyle cevapladı: “ Her hadise (gereğince amel ederek)gereken hakkını verendir.”

[135] …Sufyani Es-Sevri:

“Keşke hadis araştırmasaydım ve ellerim buradan(bileklerden) kesilseydi; daha ziyade buradan(omzunun daha aşağısını gösterdi). Sonra omzunun daha üstünü işaret ederek hayır buradan dedi.”

[136] …Sufyani Es-Sevri:

“İnsanlar sadece hadis duymakla yetinirler(hoşnut olurlar), oysaki hadis ile amel etmeyi terk etmişlerdir.”

[137] …Sufyani Es-Sevri:

"İlk olarak bildiğin ile amel et; daha sonra bana gel ki ben sana hadis rivayet edeyim."

O ayrıca dedi ki: Sufyan'ın şunu dediğini duydum: "Onlar giysilerini kirletirler ve sonra şöyle derler: 'Gel ve onları (bizim için) yıka."

[138] …Yahya bin Said:

"Ahirette, Sufyan için onun hadis sevgisi haricinde başka bir şeyden korkmam."

[139] …İbn Avf:

İbn Avnı şöyle derken işittim: "Keşke ilimden yeterli olanı konuşsaydım."

Ebu Katandan, Şubah şöyle dedi: "Bu hadisten başka ateşe girmeme sebep olacağından korktuğum bir şey üzerine emin olmam."

[140] …El-Bekr El-Esrem: Ahmed bin hanbelin Şubahın şu sözünü söylediğini duydum:

"Bunun (hadisin) haricinde herhangi bir şeyin, benim Cehennem ateşine girmeme sebep olacağından korkmam."

Bunun üzerine İmam Ahmed: "Onun amellerinde salih biri olduğunu bilin" dedi.

[141] …Şebabeh

“Ölümü esnasında Şuhabın yanına girdim, o ağlıyordu.Bunun üzerine ona şöyle dedim: ‘Ey Ebu Bustam, bu matem niye? Mutlu ol, sen İslam’da yüksek bir konuma sahipsin.’ Bunun üzerine o dedi ki: “Beni yalnız bırak. Keşke buhar banyosu yapılan yerler için ısıtıcı olsaydım ve hadis bilmeseydim.”

[142] …Muhammed bin Harun Ebu Neşit El-Harbi:

Bişr bin El-Haris bir keresinde yolda bana rasladı ve beni hadisten ve hadisçilerden menetti. Ve ben Yahya bin Said El-Kattanın yanına gittim. Bana onun şöyle dediği bildirildi: ‘Ben bu genç adamı severim aynı zamanda ondan nefrette ederim.’ Bunun üzerine ona : ‘Niçin onu seviyor ve ondan nefret ediyorsunuz? Dendi.’ O: ‘Onu inancından(akidesinden) dolayı seviyorum, fakat hadis araştırmasından nefret ediyorum.’”

[143] …Bişr bin El-Haris:

“Eğer hadisten fayda sağlamak istersen, hadislerden çok fazla yığıp biriktirme ve hadisçilerin topluluklarında oturma.”

[144] …Bişr bin El-Haris:

“Sen sıklıkla benimle beraber ders halkalarına oturmaya geldin. Ve şimdi benim sende ihtiyacım olan bir şey var. Sen hadis sahibi olan birisin ve ben onların benim kalbimi bozacağından korkuyorum. Bu yüzden tekrardan bana gelmemeni istiyorum. Bundan sonra ben ona tekrardan gitmedim.”

[145] …Bişr bin El-Haris:

Benim i 3 in ve hadis i 3 in ne var? Benim i 3 in ve hadis i 3 in ne var? Hadis ile Allah rızasının aranması haricinde o, sadece bir fitnedir. O, ayrıca şöyle dedi: Ve

Bişr, şöyle dedi: Onlar şöyle der: " Muhakkak ben hadis araştırılmasından men ederim... Fakat ben : hadis ile amel eden için, hadisten daha faziletli hiçbir şey olmadığını, Ama biri hadis ile amel etmede başarısız ise hadis araştırmayı terk etmek daha faziletli olandır."

[146] ...Muhammed bin Yusuf El-cevheri:

Bir defasında Bişr bin El-Harise: size, Salimin, sizden olan Ebul-Velid Et-Teyalisiye olan karşılaşmasından bildireyim mi? Basraya yola çıkmak istedim. O zaman Salim : Muhakkak ki Ebul-Velid ölecek ve sen de öleceksin. Sana şöyle söylenmesini istermisin: "Salim işitti. Daha ziyade sende (hadis) işittin. Ne işittiğine dikkat et, gerçekten, eğer sen işittiğin ile amel etmez isen, Kıyamet Gününde, o duyduğun senin için bir lanetlenme olur."

[147] ...Ebul-Velid:

"Yığmaktan başka onlar, bu hadislerden ne isterler ki? Doğru bir şekilde Allah'tan korkan biri için, onun sadece birazı ona yeterlidir. Daha sonra O: " onlardan biri, hadisi rivayet zinciriyle toplar ve bu türden şeyler ile insanların kendisine itibar etmelerini amaçlar, dedi."

[148] ...Abdillah bin Cafer:

"Ahmed bin Hanbele hadisler yazıp onu kaydeden adam hakkında bahsedildiğinde onu şöyle derken duydum: "Adamın hadislerden topladığı kadarıyla amel etmesi gerekir." Sonra O şöyle dedi: İlmin sonuçları varlığın(servetin) sonuçları gibidir. Varlık arttığında onun zekatı da artar."

[149] ...İbrahim bin İsmail bin Mecma:

"Hadislerle amel etmek sayesinde bizler, onları ezberlemede yardım elde etmeye çalışırdık."

GURUR VE KİBRE SEBEP OLDUĞU İÇİN GRAMER ÖĞRENİLMESİNİ HOŞ GÖRMEYENLER

[150] …El-Kasım bin Muheyrimeh:

“Nahiv bir oyalanma(zihin dağınıklığı) ile başlar ve sınırı aşmak(günah işlemek) ile biter.”

[151] … Malik bin Dinar:

“Bir adama rastlanacak ve o, bir harfte bile (gramer) yanlışı yapmayacak, fakat onun davranışları hatalar ile dolu olacak.”

[152] … İbrahim bin Azem:

“Biz sözlerimizi eksiksiz bir biçimde uygulardık, bunun sonucu olarak sözde hiç kusur olmazdı. Her ne kadar amellerimizde ciddi hatalar yaptıksa, bunun sonucu olarak ta amelleri tam olarak uygulayamadık.”

[153] … Es-Suli: Zahidlerden bazıları şunu bize bildirdi:

Bize cahillik verilmedi, buna rağmen

Biz ilmin y ь z ь n ь cehalet ile ц rteriz

Sözlerimizde(gramer) hatası yapmaktan hoşlanmayız

Ancak amellerimizde hata yapmaya dikkat etmeyiz.

[154] … Ali bin Nasir:

“Halid bin Ahmed’i rüyamda gördüm. Rüyamda şöyle dedim: Halidden daha zeki birinin olduğuna inanmam. Sonra Halide şöyle dedim: Allah sana ne yaptı? O, şöyle dedi: Bizim (dil ve gramer olarak) ne hal üzere olduğumuzu düşündün mü? Gerçekten, Subhanallah, Elhamdulillah, La İlahe İllallah, ve Allahu Ekber sözlerini söylemekten daha hayırlı bir şey yoktur.”

[155] … Nasr bin Ali: Babamı şöyle derken duydum:

“Ben Halid bin Ahmed’i rüyamda gördüm ve ona şunu sordum: ‘Rabbin sana ne yaptı?’ O: ‘Beni bağışladı, dedi.’ Ben: ‘Ne ile kurtuluşa erdin?’ dedim. O: ‘La Havla Ve La Kuvvete İlla Billahil-Alil Azim ile’ dedi. Ben: ‘ilminin(edebiyat ve şiir ilmi) hiç faydasını gördün mü?’ dedim. O : ‘Ben onu dağınık toz parçacıkları gibi buldum’ dedi.

[156] … Hilal bin El-Ela El-Bahili:

“Dilbilgisi hatası yapmaksızın konuşan bir dil, yakında ahirete göçüp gidecek

Bu dilin Kıyamet Gününde kurtulacağı umulur

Takva olmaksızın düzgün bir dilbilgisi ile konuşmada fayda yoktur

Ve takva sahibi olan biri, Arap diline sahip olmadığı için cezalandırılmaz.”

[157] … Muhammed bin El-Mesna Es-Simsar:

EL-Abbas bin Abdil-Azim El-Anbari, Bişr bin El-Haris ile beraber bulunduğu bir sıra bizde oradaydık. O, yüksek karakterli Müslümanlardandı. O, Bişr'e şöyle dedi: 'Ey Ebu Nasır, sen Kuran okuyan ve hadis yazan birisin. Bununla beraber niçin Arapça öğrenmiyorsun ki böylece hiç dilbilgisi hatası yapmadan konuşabilesin.' Bişr: 'tamam, bana kim öğretecek Ebul Fadl?' dedi. O:'Ben öğretirim, Ebu nasır'dedi. El-Abbas :'Şunu yap 'dedi. O: 'Darebe Zeydun Amre(Zeyd Amra vurdu), de' dedi. Bişr ona dedi ki: 'Kardeşim, neden o, ona vurdu?' El- Abbas dedi ki: 'Ey Ebu Nasr, o, ona gerçekten vurmadı. O, sadece (Arapça öğrenirken) söylenen bir örnek.' Bunun üzerine Bişr : 'Bu iş yalan ile başlıyor. Benim buna (Arapça öğrenmeye) ihtiyacım yok.'"

[158] … İbn Ebi Uveys:

"Bir defasında asillerden bir adam ipek bir kıyafet giydiği halde, imam Malikin dilbilgisi hataları da yaparak bazı sözler söylediği bir ders halkasına katıldı. Bunun üzerine asil adam :'bu adamın ebeveyninin iki dirhemi yokmuydu da bu adamı biraz nahiv öğrenmeye gönderselerdi?'dedi. Adamın bu sözlerini duyması üzerine İmam Malik : Senin için neyi giyinmenin helal ve neyi giymenin haram olduğunu bilmen 'Darabe Abdullahi Zeyden' ile Darbi Zeydin Abdullah' cümleleri arasındaki farkı bilmekten daha hayırlıdır."

AHİRETTE MEYDANA GELECEK OLANLARA İNANMAK

[159] … Mutarraf bin Abdillah bin Eş-Şahir:

"Ey kardeşler! Salih ameller işlemeye gayret edin. Çünkü durum, bizim Allahın bağışlaması ve merhametinden umduğumuz gibi ise, bizler cennette derecelere sahip olacağız. Ve eğer durum, bizim sakındığımız ve korktuğumuz gibi çetin olur ise, biz: "Rabbımız! Bizi çıkar da, dünyada iken yapmış olduklarımızdan başka, faydalı iş yapalım."[49](Daha da ziyade) Biz:'İlim edinmiştik fakat o, bize hiç faya sağlamadı, diyeceğiz."

[160] … Sufyan:

"Bir defasında bir adam, Muhammed bin El-Munkadire ve Kureyşten başka bir adama: 'Dikkat edin, dikkat edin!' ve 'uzak durun, uzk durun!' dedi. Çünkü durum sizin umduğunuz gibi ise, ileriye gönderdiğiniz (salih amellerden)herşey bir üstünlük(iyilik) olacaktır. Ancak durum bu şekilde olmaz ise(yani dünya hayatında salih amel işlememişseniz), o zaman, kendinizi ayıplamayın."

[161] … Muhammed bin En-Nasr El-harisi kardeşlerinden birine şöyle dedi:

[49] Bu cьmle Fatir suresi 37'de bulunur.

"Kesinlikle ikisinden birine ait olacağın iki evin dışında olmadan önce, ilk evinde bulunmaktasın. Sana eminlik garanti edilmez ki kendini güvende bulabilesin ve sana aklanmış olmak lütfedilmedi ki, ölmüş olmayı ve hesabı vermeyi kolay bilesin."

SALİH AMELLER AHİRETTE KİŞİ İÇİN FAYDALI AZIKTIR

[162] … El-Hasan:

"İnanan, kabrinde önceden gönderdiği amellerine güvenecek. Eğer o, hayır ise, onun için hayır olur; ve eğer o, şer ise, onun için şer olur. Bu yüzden, Allahın rahmeti üzerinize olsun, meşgul olmadığınız, salih amel işlemenize olanak tanıyan imkanları değerlendirmede acele edin."

[163] … Mucahid: Allahın "…dünyadan da nasibini unutma…"[50] ayetiyle ilgili "Bu dünyadaki hayatın amacı ahiretteki hayatın için amel işlemektir, dedi."

[164] … Malik bin Dinar:

"Tevratta şu yazılıdır: Sen başkalarına nasıl muamele edersen, sana da öyle muamele edilecek. Ve ne tohum(amel) eker isen, sonuçta ektiğinin akibetini hasat edeceksin."

[165] … Basradan olan bir adam:

---

[50] Kasas:77

"Toplanma günü için ölümünden önce, gönderdiğin azık haricinde

Hesap gününde, senin için hiçbir şey olmayacaktır.

Eğer sen tohum ekmez isen ve hasat zamanını ümit etmez isen,

Hesabın görüldüğü zamanda bu ihmalkarlığına pişmanlık duyacaksın."

[166] … El-Aşa:

Allaha olan itaatkar bir azık ile yola koyulmaz isen

Ölümü karşılarsın salih ameller ile yüklü iyi hazırlanmış biri gelirde

Sen onun gibi kendini hazırlamadığın için pişman olusun.

[167] … El-Hasan:

"Gen з adam, m ь cadele edeceği hastalığın şuuruna vardığında

Önceden Allaha gönderdiği ibadetleriyle mutludur."

[168] …Yahya bin Main:

"Eğer sen (ahirette fayda verecek)azıktan yoksun isen, hiç salih ameller gibisini azık olarak bulamazsın."

GENÇLİK, SAĞLIK VE BOŞ VAKİT ELDEN GİTMEDEN ONLARIN KIYMETİNİ BİLMEDE VE SALİH AMELLER İŞLEMEDE ACELE ETMEK

[169] …Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“**Boş vakit ve sağlık çoğu insanın değerini bilmedi iki nimettir**.”[51]

[170] …Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“Beş şeyi ganimet bil: yaşlanmadan önce gençliğinin; hastalanmadan önce sağlığının; fakir olmadan önce varlığının; meşgul olmadan önce boş vaktinin ve ölmeden önce hayatının.”[52]

[171] … Ganim bin Kays:

“İslamın başlangıcında bizim uyarıldığımız tembih şuydu: ‘Ey Adem oğulları! Zihninizin dalgın ve meşgul olacağı zamanlar için boş vakitlerinizde; oldukça yaşlı olacağınız zamanlar için gençliğinizde; hasta olacağınız zamanlar için sağlığınızda; Ahiretteki zamanınız için bu dünyada; ve ölümünüzün olacağı zaman için hayatınızda (salih) ameller işleyin.”

[51] (Sahih): Buhari
[52] (Sahih): İbn Ebid Dunya, Kesrul Amel’de; Hakim, Mevsul’de.

[172] … Mahmud bin El-Hasan:

“Yaşlanmadan önce gençliğinin,

Hasta olmadan ц nce sağlığının,

Ölümden önce hayatta olduğun günlerin kıymetini bil

Kişinin yaşadığı anın devam etmesi kesin değil

Bu yüzden geceleri şu ana kadar yaptklarından fazla Salih ameller işleyerek

Boş vaktini değerlendir.”

[173] … El-Ameş: Bir defasında, Şureyhin komşularından bazılarına şöyle dediğini duydum:

O, bir defasında amaçsızca dolaşan bazı komşularını gördü, bunun üzerine onlara şöyle dedi: “Sizin derdiniz ne?” Onlar: “Bugün boş vaktimiz var, dediler”. Bunun üzerine O: Boş vakti olanlara, yapmaları emredilen şey bu mu (başı boş dolaşmak mı?), dedi.”

[174] … Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu:

“Kıyamet Gününde en kötü hesaba sahip olan kişi yeterli imkanı (yaşam rahatlığı) olanlar ile boş vakti olan kişilerdir.”[53]

[175] … Muaviyeh bin kurrah:

“Kıyamet Gününde hesabı en çetin olacak kişiler sağlıklı olanlar ile boş vakti olanlardır.”

[176] … Ebud Derda Selmana şöyle yazdı:

[53] (Zayıf)

“Ebud Derda’dan Selmana: Ey kardeşim, insanlardan hiçbirinin senden uzaklaştıramayacağı ıstıraplar(üzücü vakıalar) başına gelmeden önce, sağlığından ve boş vaktinden faydalan.”

[177] … El-Evzai kardeşlerinden birine şöyle yazdı:

“… etrafınız her cihetten kötülükle çevrilidir ve şeytan devamlı olarak her gün size fısıldıyor. Bu yüzden Allahtan ve O’nun huzurunda heap i 3 in durmaktan korkun.”

[178] … Ata bin Muslim: Sufyan Es-Sevri şöyle dediğinde Mescid-i Haramda onunla beraberdim:

’Ey Ata, gün yapılacak ameller ile meşgul iken, biz oturuyoruz.’ Dedi. Ben: ‘İnşallah ben iyi bir haldeyim, dedim.’ O: ‘ Evet, ancak kişi zamanını değerlendirme de aceleci olmalı.’ Sonra bana şunu dedi: ‘ Ey Ata, gerçekten inanan kişi ölüm sekaratında olduğu zaman, Allahın cennette onun için ne hazırladığını gözleriyle görecek, yine de o, içinde bulunduğu korkudan dolayı asla yaratılmamış olmayı dileyecek.’

[179] … Ebu Bekr En-Nahşelinin kuzeni:

İbn Es-Semak, Ebu Bekr En-Nahşali, pazar yerinde baş hareketleriyle namaz kılıyor iken onun yanına girdi ve bu duruma şaşarak ‘Subhanallah’ dedi. Bunun üzerine, Ebu Bekr: ’Ey İbn Es-Semak, amel kitabım kapanmadan önce zamanımı değerlendiriyorum.’”

[180] … İbn El-Mubarek:

“Meşgul olmadığın ve dinlenmiş olduğun bir zamanda Allaha yakınlaşmak için iki rekat namaz kılmaktan yararlan. Ve canın, doğru olmayan sözler söylemek istediği zaman, onu tesbih (subhanallah vb.) ile yer değiştir.”

[181] … Ebu Ahmed Mansur bin Muhammed bin Abdillah El-Azdi:

"Fayda verecek bir saati kьзьk gцrme
O saatte sen, elini ibadet iзin aзabilirsin
Çünkü her canlı, ölümle karşı karşıyadır ve umutlar bir aldatmadır
Ve durum her zaman bir saatten diğer saate değişir."

[182] … Ebu Abdillah Ahmed bin Eyub:

"Namazda fazlasını yaparak boş vaktini değerlendir
Çünkü ansızın ölüm başına gelebilir
Her ne kadar sağlıklı biri hastalık sahibi olmasa da
Onun sağlıklı ruhu beklenmedik bir şekilde bedenden ayrılır"

[183] … Ebul-Velid Sьleyman bin Half bin Sad El-Endelusi:

"Ben, tüm hayatımın bir saat gibi olduğuna
Eğer kesin bir bilgiyle sahip isem
O zaman, neden hayatıma karşı cimri olmadım
Ve onun tamamını ibadete ve doğruluğa adamadım."

[184] … Es-Sarri Es-Sekati:

"Geçen her güne, sen bir daha kavuşamazsın, bu yüzden,
Şu an yaşadığın günü adamakıllı, ziyadesiyle değerlendir."

[185] … Said bin Salim:

Revh bin Zinba bir yaz g ь n ь nde Medine ve Mekke arasındaki bir eve geldi ve yiyeceğini beraberinde eve getirdi. O sırada bir çoban, bir tepeden iniyordu, Revh bin Zinba çobana: Ey çoban yemek için buraya gelsene, dedi. Çoban: ben orucum, dedi. Revh: bu şiddetli sıcakta oruç mu tutuyorsun? Dedi. Çoban: günlerimin beyhude yere geçmesine izin mi vereyim? Dedi. Bunun üzerine Revh şu sözü söyledi:

Ey çoban sen günlerine karşı cimri oluyorsun

Oysaki Revh bin Zinba, ona karşı cömerttir.

[186] … Abdullah bin Muhammed bin Ubeyd El-Kurşi: İlim ehlinden biri bana şöyle dedi:

"İnsanlardan bir grup, şiddetli hararetin olduğu yakıcı sıcak bir günde bir adamı kendileriyle beraber yemek yemeye davet ettiler, fakat adam: Ben oruçluyum dedi. Bunun üzerine onlar: Böyle bir günde oruçlu musun? dediler. Adam: Muhtemelen sonradan(yaşlandığımda) günlerimin tamamının kıymetini bilemeyeceğim dedi.'"

[187] … Ebu Bekr bin Ebi Ed-Dunya: İlim ehlinden biri bana şöyle dedi:

"Bazı insanlar bir defasında bir adamı kendileriyle beraber yemek yemeye davet ettiler, bunun üzerine adam: Ben oruçluyum dedi. Onlar: orucu boz ve yarın tut dediler. Adam: Yarını bana kim garanti edebilir, dedi?

[188] … Abdullah bin El-Mutaz:

"Sen elindeki mevcut fırsatlara tutun ve yarını bekleme. Zira kim, sana yarının olacağını garanti edebilir?"

[189] … Ali şöyle derdi:

“Sen, her güne amellerden hak ettiği değeri ver, (o zaman) doğru olarak yönlendirileceksiniz.”

[190] … Hafsah bint Sirin şöyle deri:

“Ey gençler topluluğu! Salih ameller işleyin, çünkü gerçekten amel işlemenin zamanı gençlik çağı sırasındadır.”

[191] … Ubeydullah bin Muhammed bin Hafs El-Kurşi, babasından şöyle rivayet etti: Bir alim, kardeşlerinden genç olan birine şunu yazdı:

“…Gerçekten ben ölenlerin çoğunluğunun gençler olduğunu görüyorum. Ve bunun kanıtı da yaşlıların çok az olmalarıdır.”

[192] … Ed-Dahak bin Mazahim :

“Amel işleyemeyecek vaziyete gelmeden önce salih ameller işleyin, çünkü bugün ben amel yapmak istiyorum, ama yapamıyorum.”

[193] … Muhammed bin Eşkab Es-Sefar:

Davud Et-Taiye şöyle dedim: Ey Ebu Süleyman! Sen bizim ve senin aramızdaki akrabalık bağlarını bilirsin, bu yüzden bize nasihat et. Onun gözleri yaşardı ve şöyle dedi: ‘Ey kardeşim, gece ve gündüz insanların aşama aşama geçtikleri merhalelerdir. Bu, ömürlerinin sonuna kadar böyledir. Bu yüzden sen her günün merhalesinde (ahiret için) bir azık ortaya koyabiliyorsan, öyle yap. Muhakkak ki ömrün sonu olabildiğince yakın olabilir ve Kıyamet ondan daha da çabuktur. Bu yüzden ömrün için azık tedarik et. Kendini hesaba çek, çünkü kıyamet Günü böyle bir hesap yapamayacaksın. Senin kıyametin sana gelmiş gibi. Ve bu konuya benden daha dikkatsiz hiç kimseyi tanımıyorum.’ Sonra o, kalktı ve oradan ayrıldı.”

[194] … Umer bin Muhammed bin Ahmed:

“Siz pervasız umutlara kendinizi kaptırırsınız

Ölümün ne zaman geleceğini bilmiyorsunuz

Sağlıklı olmak sizi aldatmasın, çünkü

Ölüm hastalıkların en acı olanındandır

Her can şu anki ana bağlıdır

Çünkü yarın umutları kesilir

Bu yüzden, hayır yap ve onda azimli ol

Amel işleyemez hal gelmeden önce. “

[195] … Abdullah bin Muhammed El-Eşari El-Medini, mahmuddan şu şiiri söyledi:

“Dünün sadece bir şahit olarak geçti

Ve sen, aleyhine olan bir günü karşıladın

Bu yüzden, eğer ki kötü bir amel işledin ise,

Sonrasında iki salih amel işle ki takdire şayan olasın

Bugün amel işlemeyi yarına erteleme

Belki yarın olacak, ancak sen yaşamayacaksın

Eğer bugününe kusur bulursan, onun faydası hatırına gelecek

Fakat dün yaptığına gelince, o, hatırına gelmeyecek.“

[196] … El-Velid bin Salih, bir adamın şöyle dediğini rivayet etti: Ben Peygamberi rüyamda gördüm o, bana şöyle dedi:

“İki gününü eşit olarak geçiren her kişi aldanır. Yarını, bu iki günün en kötüsü olan her kişi Allahın kahrına layıktır. Kendinde noksanlık olduğunu kabul etmeyen her kişiye noksanlık(eksiklik) verilir. Ve her kime de noksanlık verilirse, ölüm onun için daha hayırlıdır.”

ERTELEMENİN HOŞ GÖRÜLMEMESİ

[197] … Ebul-Cevzi, Allahın "**Ve işi gücü (amelleri) aşırılık olan**…"[54] ayetiyle ilgili:

"yani, ertelemek, dedi"

[198] … Ebu İshak:

"Abdul Kayslardan bir adama bir defasında şöyle dendi: 'Bize nasihat et.' Bunun üzerine O, şunu dedi: 'Sevfe (kelimesini kullanmak) dan kaçının.'"[55]

[199] … Hasanı Basri:

"Ertelemekten kaçının, çünkü muhakkak siz şu an bulunan gündesiniz ve yarında değilsiniz. Bu yüzden eğer bir yarın varsa, siz bugünde olduğunuz gibi yarında da olursunuz. Ve eğer sizin için yarın yoksa, bugün ihmal ettiğin şeye pişmanlık duyma."

[200] … Ebul Cild:

---

[54] Kehf:28

[55] "Sevfe" kelimesi gelecek zamana işaret eder. Örneğin: "Ben şöyle şöyle yapacağım." diyerek bir erteleme söz konusudur ve yarın , daha sonra yapacağım anlamları verir.

“Bazı kitaplarda (şu cümleyi) okudum: ‘Sevfe (ertelemek) kelimesi ger з ekten iblisin ordusundaki askerlerden biridir.’”

[201] … Yusuf bin Esbat: Muhammed bin Semurah Es-Saih, bana şu mektubu yazdı:

" Ey kardeş! Ertelemenin seni kontrol etmesine ve kalbinde sıkı kök salmasına izin verme. Çünkü ertelemek zaman israfına ve bitkinliğe sebep olur. Ertelemeden dolayı, arzular kısaltılır ve kararlaştırılmış vakitler kavuşmazlar. Eğer bunun olmasına izin verirsen, seni istila etmesine, azmine engel olmasına musade etme. Seni istila etmiş olan rehavetten bedenini kurtar. Fakat o, sana tekrar döndüğü zaman, ruhun bedeninden bir fayda görmeyecektir, acele et, çünkü sen acele ediliyorsun. Ciddi ol, çünkü mesele ciddidir. Uykundan uyan ve düşüncesizlikten kendini kurtar. Arkanda ne bıraktığını, neleri elde edemediğini, neyi ihmal ettiğini, hangi hataları yaptığını ve hangi ameller işlediğini hatırla. Şüphesiz tüm bunlar kaydedilmekte ve sen onlardan dolayı hesaba çekileceksin. Unutma ki ölüm ansızın gelir ve böylece sen, ya yaptığı Salih amellerle mutlu olan ya da yapmayıp da ihmal ettiklerinden dolayı pişmanlık duyan olursun.”

Burası kitabın son bölümüdür.

Hamd, bizleri hakka hidayet eden ve kendisine uymayı nasip eden Allah’adır. Allah kulu ve Rasulu Muhammed-sallallahu aleyhi ve sellem- ‘e ve b ь t ь n ailesine salat eylesin.